

Natten den 18 november 1894

Greger Eman

”Fyra små hönor gingo ut på vift,
tre av dem var glada, men den fjärde var gift.”

Klara Johanson, rim på påskäggs

I september 1894 finns det bara tjugotre kvinnliga studenter i Uppsala. Kvinnliga studentföreningens första höstsammankomst hålls på Grindstugan onsdagen den 26:e. Ordförande skall väljas – en punkt som klaras av snabbt. Något alternativ till Lydia Wahlström, som två år tidigare varit en av initiativtagarna till föreningen, finns inte.

Sedan dagordningen betats av punkt för punkt håller en av medlemmarna ett föredrag med den löftesrika titeln ”Några drag af likhet och olikhet djur och människor emellan med hänsyn till den Darwinska teorin”, och därpå bjuds det på te och smörgåsar. Den första terminsträffen är nämligen också en välkomstsupe för höstens kvinnliga recentiorer – nykomlingarna vid universitetet – som denna termin är inte mindre än nio till antalet.

Den långa och rakryggade ordföranden knackar på sin kopp och utnyttjar tillfället då flickorna tar för sig, att framföra några ord om solidaritet och plikttrohet. Hon talar okonstlat och med sinne för det pedagogiska, kanske med spår av en västmanländsk dialekt: hon är prästdotter från Västerås. Eftersom två professorskor sitter i ett hörn och diskuterar sina småbarn på en alltför ogenerad ljudnivå, tvingas hon emellertid höja rösten: ”Men ta hit dem på nästa möte då”, utbrister hon irriterat, ”så får vi ordna en skönhetstävling mellan dem”. En nyförlovad konsthistoriker reser sig och ger snabbt svar: ”Varför inte även våra fästmän i så fall? Så kan det bli en skönhetstävling mellan dem också”.

Ovanstående replikskiftning står att läsa i Lydia Wahlströms roman *Sin fars dotter* (1920). Det fortsatta händelseförloppet beskrivs så här:

En nykomling med runt ansikte, burrigt mörkt hår och sportkjol hade hela tiden suttit och sugit på en cigarett med ett allvar, som tydde på att hon njöt av att slippa göra det i smyg. Hon höll beständigt cigaretten i munnen och händerna i fickorna, utom när hon knackade av askan. Det sista resonemanget hade hon följt med ilsket hoprynkad panna, och slutligen reste hon sig upp med blossande kinder och stamade fram:

– Det är väl inte riktigt passande, att en recentior yttrar sig här, kan jag förstå, men fast det är fräckt, måste jag säga, att jag finner det där förslaget att inbjuda herrar i föreningen skäligen malplacerat. Vad lindebarn angår...

Men här dränktes fortsättningen i så intensiva skrattsalvor och småprat, att hon satte sig ned, om möjligt ännu mera blossande än förut. Hon tänkte en ny cigarett, fast den förra inte var halvrukt än, sträckte benen i kors framför sig och viskade någonting till en kamrat bredvid.

Om det i verkligheten gick till exakt så här, när den ännu inte nittonåriga Klara Johanson höll sitt jungfrutal i Kvinnliga studentföreningen, låter sig knappast bevisas. När Lydia Wahlström i romanform försöker gestalta flickors vänskaps svärmerier, så gör hon det hursomhelst mot bakgrund av sina egna erfarenheter. Den ovan beskrivna gestalten kallas i romanen "Greven". Den cigarett-rökande Klara Johanson fick i verkligheten ett annat namn. Lydia beskriver henne i en minnesteckning i *Ord och Bild*:

Hon gick under namnet "Parveln" eller "den lille", och ibland sa man t.o.m. *ban* i stället för *bon* om henne, kanske därför att det kortklippta håret då ännu var så sällsynt på flickor. Hon vårdslösade dock visst inte med sitt yttre, men hade redan när hon kom till Uppsala, skapat sig sin egen stil även där, såsom hon snart gjorde på alla andra områden. Det svarta, lite burriga håret passade bra till den vida mörkblå jack-kostymen, där hon mest höll händerna i fickorna. (*Ord och Bild* 1950 s. 404)

Klara hade hunnit träffa den sex år äldre ordföranden i Kvinnliga studentföreningen redan några dagar tidigare. Det var Lydia Wahlström som vid varje hösttermins start hade uppdraget att övertala de kvinnliga recentiorerna att besöka föreningens första möte. Men Klara var långt ifrån svärövertalad, vilket förstås inte bara hörde samman med den sympati som Lydia väckte hos henne. Inte fullt två månader efter mötet på Grindstugan bildade Klara och Lydia par. Det var natten den 18 november 1894, som för evigt kom att ristats in i åtminstone Klaras minne. Den 18 november 1934, långt efter det att de två gått skilda vägar, skriver hon till Lydia med anledning av fyrtioårsjubileet:

Helst och bäst minns jag en natt för jämnt fyrti år sen, som visst också du kommer ihåg. Då var jag upprört lycklig, det vet jag historiskt, fastän jag inte längre kan föreställa mig hur sådant känns. Efteråt blev jag förstås ännu upprördare olycklig, men det hör ju till, och jag har längesen lärt att räkna den sortens lidanden som ofarliga barnsjukdomar. Jag betalade inte mer än jag hade blivit skyldig i min barnsliga arrogans och fordringsfullhet. (*Brev* 1953 s. 175)

Det sista syftar på Klaras lidanden sedan Lydia övergett henne för en annan kvinna. I den relation som utvecklades mellan Lydia och Klara kan man finna ett av de tidigast dokumenterade kärleksförhållandena mellan två kvinnor i Sverige, som inte uteslöt ett sexuellt begär. (*Nya himlar över en ny jord* 1993)